

PABLO PİCASSO AND FOOD RELATIONSHIP

Şükran BULUT*¹

* Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/Resim-İş Anabilim Dalı, Sivas/ Türkiye

Abstract

This study was conducted to address the world-famous painter Pablo Picasso's relationship with food and to see him from a different perspective. Professionally, the work of artists is generally viewed from one side. What motivates the artist is less interested in academic terms. On the other hand, there are rare studies that show that one of the things that motivates the artist is eating and drinking. In this direction, answers to the following questions were sought in the study. Were there any meals or dishes that he particularly liked and did not give up? Would he prefer dinners that lasted all night with conversations and art talks with friends and friends, at the invitations given by his friends or at restaurants outside on the streets? Would he prepare food for himself or loved ones? The most important thing in Picasso's life, a world-famous artist, is his art. Then there are the women he loves, the meals he eats with his friends, and the people he includes in his social life. Born in Malaga, Spain, Pablo Picasso lived a long and colorful life and produced works in almost every field of art. What is the place of food among the factors that motivate the artist for all this production? The method of the study is the literature review and this study has been handled with the hermeneutic structure, which is considered the most appropriate approach for fine arts. As a result, it has been seen that the food culture in the artist's life continues with the habits coming from the place where he was born and the fact that he sees food as a socialization tool has an important place in his productivity. Picasso is an artist who likes to get together with his loved ones, family, old and new friends, especially at dinner, and solve problems by talking while having dinner

Key words: Pablo Picasso, meal, social life

PABLO PİCASSO VE YEMEK İLİŞKİSİ

Özet

Bu çalışma dünyaca ünlü ressam Pablo Picasso'nun yemek ile ilişkisini ele almak onu farklı bir açıdan görmek için yapılmıştır. Mesleki olarak sanatçıların çalışmalarına genelde tek yönlü bakılır. Sanatçıyı motive edenlerin neler oldukları ise akademik anlamda daha az ilgi görmektedir. Diğer yandan sanatçıyı motive eden şeylerden birinin yeme içme olduğuna yönelik nadir de olsa çalışmalara rastlanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır. Özellikle sevdiği ve vazgeçmediği yemek ya da yemekler var mıydı? Arkadaşlarının verdiği davetlerde veya dışarıda sokak aralarında lokantalarda dost ve arkadaşlarıyla gece boyu sohbet ve sanat konuşmalarıyla süren yemekleri mi tercih ederdi? Kendisi veya sevdiği için yemek hazırlar mıydı? Dünyaca ünlü bir sanatçı olan Picasso'nun hayatında en önemli şey sanatıdır. Sonrasında sevdiği kadınlar, dostlarıyla yediği yemekler ve sosyal yaşamında yer verdiği insanlar gelir. Malaga İspanya'da dünyaya gelen Pablo Picasso oldukça uzun ve renkli bir hayat yaşamış olup, sanatın hemen her alanında çalışmalar üretmiştir. Sanatçıyı bunca üretim için motive eden unsurlar arasında yemeğin yeri nedir? Çalışmanın yöntemi literatür taramasıdır ve bu çalışma güzel sanatlar için en uygun yaklaşım olarak düşünülen hermeneutik yapıyla ele alınmıştır. Sonuç olarak sanatçının hayatında yemek kültürünün, kendi doğduğu yerden gelen alışkanlıklarla devam ettiği ve üretkenliğinde yemeği bir sosyalleşme aracı olarak görmesinin önemli bir yerinin olduğu görülmüştür. Picasso, sevdikleriyle, ailesiyle eski ve yeni dostlarıyla özellikle yemekte bir araya gelmeyi ve problemleri de yemekten konuşarak çözmeyi seven bir sanatçıdır.

Anahtar kelimeler: Pablo Picasso, yemek, sosyal yaşam

¹ Sorumlu Yazar E-posta: sukranblt@gmail.com / Doi: 10.22252/ijca.1177026

1. Giriş

“Sanat, üretimi ve yönelimi bakımından, yaşadığı zamana bağımlıdır; sanatçılar da kendi çağlarının yaratıcılarıdır.” *Artun (2015:112 ss.)*. Picasso bu tanıma fazlasıyla uymaktadır, kendi çağının yaratıcısı olmakla kalmamış hatta daha fazlası olmuştur. Belki de hakkında en çok yayın yapılan sanatçılardan biridir. Onunla ilgili yazılmış pek çok kitap, makale, köşe yazısı ve çekilmiş film vardır ama onun sofrası ya da beslenme alışkanlıkları üzerine yazılmış az sayıda yayın vardır. Henüz Türkçe’ye çevrilmemiş kitaplar ve yazılar dışında... Kitaplarında yemekle ilgili bazı bölümler geçse de tamamen mutfakla ilgili olan yoktur. Bunlardan bazıları dilimize çevrilmiştir. Örneğin Françoise Gilot & Carlton Lake, Çeviren: Nihal Şahin, “Picasso ile yaşamak”, Derleyen: Dore Ashton, İngilizceden çevirenler: Mehmet Yılmaz & Nahide Yılmaz, “Picasso Konuşuyor”, John Berger, Çevirenler: Yurdanur Salman & Müge Gürsoy Sökmen, “Picasso’nun Başarısı ve Başarısızlığı” hemen ilk akla gelenlerdir. Picasso’nun Sofrası ise sanatçının hem damak zevki ve yemek kültürü üzerine hem de onun anılarını anlatan bir kitap olması ile öne çıkmaktadır. İspanyol ressam ve heykeltıraş, Pablo Picasso Picasso 25 Ekim 1881’de Malaga İspanya’da doğmuş, 8 Nisan 1973’de ise Mougins Fransa’da hayata gözlerini yummuştur. Sanatçı çocukluğundan itibaren çok iyi resim yapabilen, titizlikle çalışan, disiplinli, yetenekli ve farklı biridir Tüm bu özelliklerini ressam babasından almıştır. Onu yönlendiren, destekleyen babasıdır ve annesi de oğluna bağlıdır ona karşı sevgisi, ilgisi yoğundur, her zaman desteklemiştir. 13-14 yaşlarındayken babasının resim çalışmalarını dikkatle izler, onun gibi resim yapmaya çalışır, onu taklit eder sonra bunun doğru olmadığını ve kendi resimlerini tasarlamasının önemli olduğunu farkederek özgün resimlere yönelir. Özellikle hafta sonlarında evlerine babasının ressam arkadaşları ve dostları davet edilir, Pablo bu yemeklere dahil olur, masada gece boyu sanat sohbetlerine tanıklık ederek büyür. Picasso’nun yemekle olan güçlü ilişkisi çocukken evlerinde hafta sonları verilen yemek davetlerine, sanat sohbetlerine ve o şölen havasında geçen ortamlara bağlanabilir.

2. Picasso’nun Sosyal Hayatı

“Picasso, Paris’e tepeden inme bir istilacı olarak gelmiştir. Belli bazı güçlü feodalizm öncesi geleneklere hala sahip feodal bir ülke olan İspanya’dan geldi. Dahi oluşu ve mizacının ön yargıları onu İspanya’nın ilkel yönlerinin etkisine iyice açık kılmış gibi görünüyor...Ancak, Picasso’nun yaşam tarzında ilkel bir yan yoktur. Ailesi köylü değildi; sanata ve entelektüelliğe eğilimli, yoksul düşmüş bir orta sınıf ailesiydi. Picasso evinden ayrıldıktan sonra, Barselona ve Madrid’in entelektüelleriyle düşüp kalkmaya başladı Paris’te bir kaç yıl yoksulluk çektikten sonra büyük başarıya kavuşarak zengin bir burjuva muhitine taşındı. Daha sonra burayı da terketti; zengin, sofistike bir bohem olarak kendi hayatını yaşamaya başladı.” *Berger (2003:135 ss.)*. Fransız ve diğer sanatçı dostları ile yemek yemeği sohbet etmeyi seven renkli biridir. Dobra dobra konuşan, neşeli, biraz sivri dilli ve bulunduğu ortamı hareketlendiren bir karaktere sahiptir. Ama bu onun gençlik yıllarında ki halidir. Françoise Gilot onunla yaşadıklarını anlattığı “*Picasso ile Yaşamak*” adlı kitabının ilk sayfasında şöyle yazmıştır. “*Pablo’ya 1943 mayısında, işgal sıralarında rastladım. Yirmi bir yaşındaydım ve resim sanatının artık tüm yaşamım olacağını anlamıştım.....Bir çarşamba akşamı Genevieve, ben ve aktör Alain Cuny sol kıyıda Grands Augustins Sokağı’nın küçük bir lokantasına, Catalan’a yemeğe gitmiştik. Tam oturduğumuz sırada gördüm Picasso’yu ilk kez, yanımdaki masada birkaç dostu ile birlikte yemek yiyiyordu..”* *Gilot&Lake (2005:3 ss)*. Tabii sözünü ettiği dostları oldukça ünlü kişilerdir. Yugoslav ressam ve fotoğrafçı Dora Maar, bir şiir kitabı yayınlanmış olan Noailles Vikontesi Marie Laure ile birlikte. Gilot daha önce fotoğraflarından tanıdığı genç ve siyah saçları olan Picasso’nun yerine saçları beyazlaşmış bir adam görür ve hayal kırıklığına uğrar. Onun yemek yerken içine kapanık ve anlaşılmaz birine dönüştüğü izlenimine kapıldığından da söz eder. Tabii ki değişim herkes için olduğu gibi sanatçılar için de geçerlidir. Yaşlanmak ya da yaş almak kaçınılmazdır. Picasso, İspanyol kültüründen, renkli ve kalabalık aile yaşamından kopmadan bunu sürdürür. Doğduğu yerin mutfakları ile yaşadığı yerin mutfakları ve kültürü farklılıklar gösterse de İspanya’dan gelen alışkanlıkla yemek kültürünün temelinde zeytinyağlı yemekler, sarımsak, sebzeler, balıklar, meyveler ağır basmaktadır. Çok sevdiği sosisleri ise onun vazgeçilmezlerindedir. Hızlan bir köşe yazısında Picasso’nun yemek alışkanlıklarından bahsederken “*Picasso’nun Sofrası’nı okuduktan sonra, sanırım mutfakınıza, Akdeniz’den yeni lezzetler katılacak. Özellikle zeytinyağı ve sarımsak (sarımsak) mutfaktaki hakimiyetlerini biraz artıracaklar. Picasso, Güzel Sanatlar Okulu’ndan arkadaşıyla Horta köyüne gider. İki arkadaş, hergün pirinci, nohutu pişirip yerler, arada bir de köye gidip, köylülerden ekmek ve av eti alırlar. Picasso, yıllar sonra şöyle der: Bildiğim her şeyi Pallares’in köyünde öğrendim*” *Hızlan (2003)*Bu kısa metin Pablo’nun yemeklerinde vazgeçilmez olan özellikle zeytinyağı ve sarımsak hakkında bilgi verirken aslında arkadaşıyla beraber yoksulluk günlerinde hemen her gün nohut, pirinç yediklerini arada bir de köylülerden av eti ve ekmek aldıkları bilgisini de verir. Sarımsak ve zeytinyağı onun Akdenizden gelen alışkanlıklarını, geçmişinden, kültüründen getirdiği yemek ve damak zevkinin, tatların, yemeklere rayihasını veren kokunun baskınlığı, vazgeçilmezleri hakkında ipuçlarını da barındırmaktadır. Hızlan aynı

yazısında,“Pablo, Horta’da yemek pişirmeyi öğrenir. İçi patates ve yumurta dolu tavalarla yapılan yemeğin içine kuru sebzeler, bir miktar sosis, sucuk katar. Bütün o köy yaşamı, renkleri, paletine sızmıştır. Arkadaşı Fernande ile konakladığı La Cal Tampana’da köyde fırını olan tek evin çevresindeki hayata bayılır” “Herscher,E.,Çev:Çaykara&Taluk,2015:115 ss)” Picasso’nun yemek yapmayı da o dönemde Horta’da öğrenmesi, yaptığı yemeklerin içeriğinde pek çok malzemeyi bir arada kullanması, lezzet ve görüntü uyumunun bir resim gibi çok renkli olması, köy yaşamını, köyün tek fırını olan evi ve çevresini sevmesi sanatına da yansımıştır. Bu çok farklı malzemelerin birlikteliği iştahı arttıran bir durumdur. Horta’da arkadaşı Fernande ile yaşadığı ortamı da çok sevdiği bellidir. Sosyalleşmesi önce yemek ihtiyacından ortaya çıksa da yemek yapmayı öğrenmesi ve köylülerle iletişim kurması, sevmeye duyulan ilgi duymasının da sonucudur. Yemek yemeği sevmeye, bulunduğu ortamı sevmeye, alışkanlıklarını sürdürme ihtiyacı, tutkusu ve etrafında insanları toplama becerisinin yanında yemek masasında sevdiklerini de birleştirmiştir. Picasso, yıllar sonra ‘Bildiyim her şeyi Pallares’in köyünde öğrendim’ diyecektir. Gökyıldız’a göre “Akdeniz’in sardalyaları her zaman ilham verdi Picasso’ya. Eskabeş usulü sardalya en sevdiği yemeklerdendi. 25 Ekim 1957’de yaş günündeki muhteşem ziyafetin münüsü tavuklu soğuk pelte, portakallı alabalık, kremalı tavuk, tereyağında bezelye, elmalar, yöresel peynirler ve Picasso’nun tablolarından esinlenerek yapılmış şekerden karakterle süslü dev bir pastadır”(https://www.star.com.tr/cumartesi/proustun-madleni-balzacin-kapamasi-haber-1081191/) Gökyıldız özellikle 19.ve 20. yüzyıllarda “Fransız sofrası, bildiğimiz, ne üzerinde yemek yenilen tahta, demir vb nesnel bir eşya, ne üzerindeki takımlar, ne de çeşit çeşit yemeklerdir. Bu sofranın çok daha derin, daha kapsamlı, manevi bir anlamı vardır. Bir yaşam biçimi, yaşam keyfidir.” Fransız sofrasında, uzun oturulur, uzun konuşulur, ritüellik yemekler yenir, şaraplar sırayla yudumlanır”(https://kitapeki.com/picasso-balzac-proust-ne-ner-icer-sanatci-sofralari/).Fransızlar için yemek yeme kültürü önemlidir. Yemekler aceleye getirilmez birden fastfood yer gibi hızlıca tüketilmez. Adeta tüm geceye yayılan bir seremonidir. Dostlarla günün en özel ve zevkli anlarını paylaşmak için bir araya gelinmiştir. Konuşmak, uzun uzun sohbet etmek ve yemek yerken de yanında bir şeyler yudumlamak dilinin pasını silmek keyiflidir. Bir ritüel olarak her yemeğin ağızda bıraktığı tad, öncesinde alınan koku ve estetik beğeniye hitap eden gastronomi ve mutfak sanatının görseelliğinde erir gider. Her aşaması sizi yemeğe hazırlarken, önce yemeğin kokusu ile burnunuzu sonra görseelliğiyle gözünüzü doyurur ve zihin olarak buna hazırlanırsınız. Aceleyle değil tüm geceye yayılan sakinlikle, tıka, basa yemeden her lokma ağızda haz alarak defalarca çiğnenir.O sofrada dostlarla, arkadaşlarla, aile fertleriyle biraraya gelinir. Böylelikle insanlar sosyalleşir, yeni birileriyle tanışır, günün yorgunluğunu atar. Genellikle de bu yemeklerin uzun uzun yenilmesi ve tüm geceye yayılması önemlidir. Yemek çıkışında ise bu iyi hissetme hali bazen iki arkadaşın veya neşeli topluluğun birlikte cadde ve sokak aralarında gülerken, şakalaşarak beraberce eğlenerek yürümesiyle sonlanır. Pek çok kültürde olduğu gibi bizim kültürümüzde de yemeklerin birleştirici ve mutluluk verici yanı vardır. Doğumdan ölüme kadar yemek kültürümüzün başarıyı kutlayan, bir işi müjdeleyen, ölümün acısını, hüznünü, kederini hafifleten yönleri vardır.

Şekil1.(https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/sanaticilarin-favori-yemekleri-36920442Alıntılama Tarihi:31.08.2022 Saat:17.55)

Pablo Picasso yaşamı boyunca karakter olarak özünden kopmamıştır. Yemek ile olan ilişkisi bir anlamda geçmişle bağını sürdürmesine, sanatına katkı sağlamasına, yeni çevre ve dostluklar kurmasına da vesile

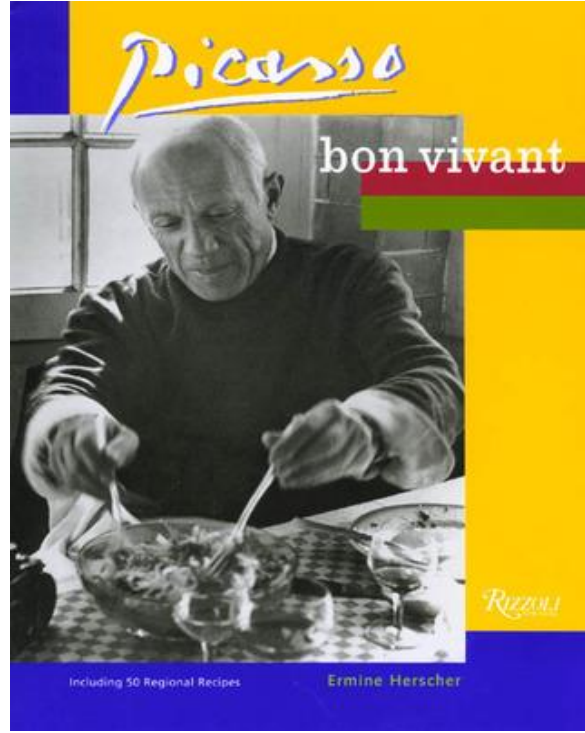
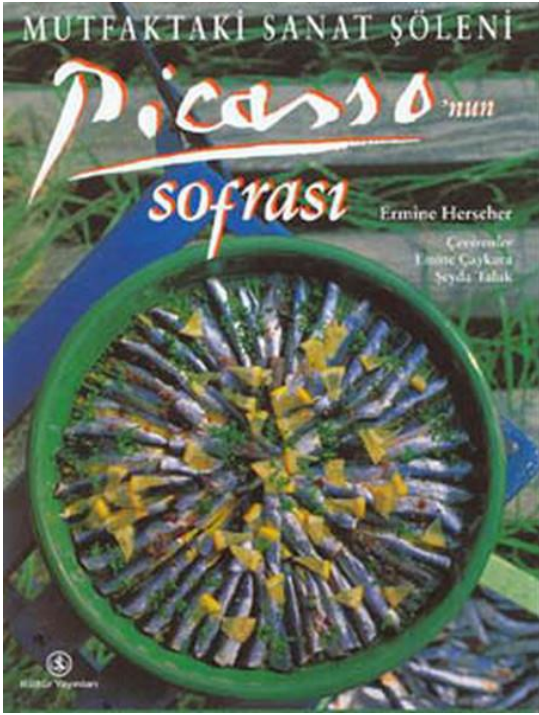
olmuştur diyebiliriz. Picasso'nun geleneksel İspanyol yemeklerini sevmesi, alışkanlıklarını sürdürmesi eski Rus sanatçısı olan eşi Olga ile aralarında çatışmaya hatta ayrılmalarına sebep olmuştur. Pablo Picasso mizahi biçimde biraz da serzenişle *"Olga çay, pastalar ve havyar severdi, bense Katalan sosisi ve fasulyesi."* diyerek ayrılmalarının sebebini kendince ifade etmiştir. Bu konuşmadan anlaşılan Picasso ile eski eşinin arasında sınıfsal farkın olmasıdır. Çünkü Olga daha yüksek sosyete mensup eski Rus sanatçısıdır. Daha gösterişli lüks ortamlarda mutludur. Picasso ise daha basit ortamlarda olmaktan, fasulye ve sosis yemekten hoşnuttur. Olga'dan ayrıldıktan sonra evlendiği yeni eşi Marie Thérèse ve kızı Maya için *"İncir ve üzüm dolu tabak"* *"Demir telli portakallar"*, *"Limonun dudakları"*, gibi isimlerde natürmortlar yapar. Yapmış olduğu resimler ise Picasso'nun mutluluğunun bir nevi yansıması olarak düşünülebilir.

Şekil 2. Picasso'nun Eskabeş Usulü Sardalyası (<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/sanatcilarin-favori-yemekleri-36920442> Alıntılama Tarihi:31.08.2022 Saat:17.59)

Şekil 3. Pablo Picasso - The Restaurant, 1914 (<https://www.gazeteduvar.com.tr/picasso-picassonun-yerinde-yemek-yer-makale-1578050> Alıntılama Tarihi: 04.09.2022).

Şekil4. <https://www.goodreads.com/book/show/32571961-picasso-nun-sofrasi> Alınılama Tarihi:04.09.2022

Şekil 5. <https://www.goodreads.com/book/show/55132009-a-la-table-de-picasso> Alınılama Tarihi:04.09.2022

3.Yöntem

Araştırmanın amacı, sanatçının üretiminde yemeğin yerine genel bir bakış atmaktır. Araştırma yöntemi olarak literatür tarama ve hermeneutik kullanılmıştır. "Anlamanın kendisinin hermeneutik olduğunu söyleyen Heidegger'den etkilenen Gadamer, kendi deyişle felsefi hermeneutiği oluşturur. Varlık ve Zaman'la birlikte, Gadamer'in Hakikat ve Yöntem'i hermeneutik düşüncenin temel referans noktası haline gelir. Gadamer, Heidegger'in ön-anlama kavramından yola çıkarak anlamı önceleyen ve belirleyen ön-yargı kavramını ortaya atar. Anlamın yönelimselliği ve özellikle deneyimin tarihselliği üzerinde durur. Gadamer, hermeneutik anlamaya en uygun alan olarak sanat deneyimini göstererek, hermeneutik ve sanat ilişkisini dolaysız bir biçimde kurar. Gadamer'in 'oyun olarak sanat' yaklaşımı, anlamanın ve dilin sanat yapıtının eklektik bir uzantısı veya yorumcunun dert edinmesi gereken felsefi kavramlar değil, bizzat yapıtın varlığıyla ilgili a priori öğeler olduğunu ortaya koyar" "Ataman (2007:2 ss)."

4. Sonuç Yerine

Pablo Picasso'nun yemek ile ilişkisini ele almak ve onu farklı bir açıdan görebilmek için yapılan bu araştırmada, Pablo Picasso'nun sanatçılığının dışında yemek yemeyi sevdiği kadar yemek yapmayı da sevdiği ve dostlarıyla bir arada olmak için yemek insan ilişkisine önem verdiği görülmüştür. Özellikle arkadaşlarıyla, aileden birileriyle, sevdikleriyle yemek yemeyi, bir arada olmayı, farklı sanat dallarından sanatçılarla entelektüel konuşmaları seven sanatçının gündelik yaşamında yemek, sanatsal çalışmalarını için bir anlamda motivasyon kaynağı da olmuştur, denilebilir. Atölyesinde resim yaparken bir ara vererek en sevdiği yemeği kendisi için yaptığı zamanlar da olmuştur. Onun için bu keyifli bir iştir. Bir sanatçının herkes gibi olması beklenemez ama onların da herkes gibi yemek yeme alışkanlıkları, içine doğduğu kültürel ortam, çevresi, arkadaşları, dostları, sevdiği kadınlar, ailesi ve çocukları kısacası hayatına bir nedenle girmiş olan herkes onun yemek zamanlarında yanındadır. Picasso bağlarını kopartmadan herkesi kendi yemek masasında toplamayı bilmiş bir insandır. Yemeklerin sonunda genellikle rahatlamış, bir konuyu halletmiş, noktalamış olarak geceyi bitirmiştir. Picasso; sonsuz meraklı, istekli, azimli, pes etmeyi bilmeyen biridir. Kısaca yemeğe olan ilgisi sosyal yaşamına ve kişiliğine doğrudan etki etmiştir. Bu nedenle sanatçıların çalışmalarına tek yönlü bakmak yanıltıcı olabilir. Bir sanatçının sanatını etkileyen her şeye bakmak gerekir. İzleyen için resimlerin son halini müze, sanat galerisi gibi yerlerde görmek yeterli olabilir ama özellikle sanat bölümlerinde okuyan bireylere bir sanatçının güncel hayatını, sanatını etkileyen faktörleri görmesi için okumaları, izlemeleri daha kapsamlı bilgi edinmeleri tavsiye edilebilir. Sanatçıların fiziksel ve ruhsal beslenmeleri onları ve çalışmalarını motive eden şeylerdir. Bu nedenle de sanatçı Pablo Picasso ve yemek

ilişkisi, sanatçıyı ve sanatını anlayabilmemiz açısından önemlidir. Bir sanatçının sosyal yaşamında ki; yemek yeme, yemek yapma, sevdiği yemekler, yemeğin içine katılan baharatlar, soslar, sebzeler ve etlerin özelliklerini öğrenmek önemlidir. Hepsi birden sanatçının yaşadığı ortam ve kültür hakkında bize bilgi verecektir. Bilgilenmek ise sanatın ve sanatçının var olma mücadelesinde karşılaştığı zorlukları, sıkıntıları, verdiği mücadelenin sonucunu resimlerinde görmemizi sağlayacaktır. Kısacası, sanatçı yaşamında etkilendiği her şey ile resimlerine ruhsal ve fiziksel açıdan aktarımlar, yorumlar, duygusal tatlar katmıştır, diyebiliriz. Yemeğin yapıldıktan sonraki hali, estetik ve görsel açıdan iştah açarak, sanatçıyı çalışmasında daha motive etmiş olabilir. Yıldız&Yılmaz'a göre; "...insanlar karın doyurmanın yanı sıra hoş vakit geçirmek ve farklı deneyimler yaşamak için de restoranlara gitmektedir...", "*Yemek yemenin karın doyurma işlevi dışında farklı deneyim yaşama ve hoşça vakit geçirme gibi özelliklerinin önem kazanması*" "Yıldız&Yılmaz (2020:31.ss)." Sanatçı için farklı ve özel bir durumu ortaya çıkarmıştır diyebiliriz. Doymak, doyurmak, doymun olmak ise herkesi olduğu gibi Picasso'yu ve izleyiciyi de ilgilendirmektedir. Sosyalleşmek hem yemek, hem sanat ile ilişkilendirilebilir. Sanatçıları tanımak için onların sofralarına, yeme ve içme kültürlerine bakmak, sanat anlayışlarını anlayabilmek adına önemlidir.

Kaynakça

- Artun, A. (2015) *Sanat Manifestoları*; Derleyen ve Sunan: Ali Artun İletişim Yayınları, ss.112- İstanbul.
- Ataman, I. (2007) *Bir Yorumlama Yöntemi Olarak Hermeneutik: Erol Akyavaş Üzerine İnceleme* . Yüksek Lisans Tez Özü, Sanat Bilimi Anabilim Dalı Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şubat 2007, Danışman: Prof. Dr. Bahadır Gülmez
file:///C:/Users/asus/Desktop/Hermeneutik%20%C4%B0nceleme%20Y%C3%BCksek%20Lisans%20Tezi.pdf, 2-2007.
- Berger, J. (2003) *Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı*; Metis Yayınları, ss.135-İstanbul.
- Gilot, F. & Lake, C. (2005) *Picasso İle Yaşamak*, Çeviren: Nihal Şahin, Hemen Kitap, 1:Baskı, İstanbul.
- Herscher, E. (1996) *Picasso'nun Sofrası*, Çevirenler: Emine Çaykara-Şeyda Taluk, Türkiye İş Bankası Yayınları ss-115.İstanbul.
- Yıldız,M, Yılmaz, M. (2020) *Gastronomi Alanındaki Trendlere Bir Bakış*, Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, sa.5, ss.31, 2020 (Hakemli Dergi) -Sivas.

İnternet Kaynağından Alıntılar

Gökyıldız. S. (2015) *Sanatçı Sofraları* (<https://kitapeki.com/picasso-balzac-proust-ne-yer-ne-icer-sanatci-sofralari/>) (Erişim Tarihi : 29.08.2022 Saat:20.20).

<https://www.star.com.tr/cumartesi/proustun-madleni-balzacin-kapamasi-haber-1081191/>

<https://www.goodreads.com/book/show/55132009-a-la-table-de-picasso> published january 1,1996 (Erişim Tarihi: 04.09.2022 Saat: 21.03)

Hızlan, D. (2003) *Picasso'dan Yemek Tarifleri* (<https://www.hurriyet.com.tr/picassodan-yemek-tarifleri-119579>) (Erişim Tarihi: 29.08.2022 Saat: 18.30).

Şekil 1. (<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/sanaticilarin-favori-yemekleri-36920442>) (ErişimTarihi:31.08.2022 Saat:17.55)

Şekil 2. (<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/sanaticilarin-favori-yemekleri-36920442>) Erişim Tarihi:31.08.2022 Saat:17.59)

Şekil 3.Pablo Picasso - The Restaurant, 1914 (<https://www.gazeteduvar.com.tr/picasso-picassonun-yerinde-yemek-yer-makale-1578050>(Erişim Tarihi: 04.09.2022).

Şekil 4. (<https://www.goodreads.com/book/show/32571961-picasso-nun-sofras>) (Erişim Tarihi:04.09.2022 Saat: 21.15)

Şekil 5. (<https://www.goodreads.com/book/show/55132009-a-la-table-de-picasso>) (Erişim Tarihi:04.09.2022 Saat:21.30)